

1

ANT ARENOS SMĖLIO TYKŠTA raudona kraujo čiurkšlė – lyg dažai ant Džeksono Poloko kūrinio. To gyvojo paveikslo viduryje – bulius: jo milžiniška tamsi figūra negailestingai juoduoja smėlio fone. Korida laikoma menu – gausi minia akimis godžiai geria kerintį ir sykiu pasibjaurėtiną reginį...

Pabaisa kapsto įkaitusį smėlį. Kanopomis it pikto velnio šakėmis brėžia žemę, o dėl patiniškos jėgos prieš savo paties valią atrodo kaip Blogio įsikūnijimas... Priešais jį stovi šviesos apgaubtas žmogus – sužavėtai publikai jo asmenybės šešėliai visiškai nesvarbūs. Dviejų ego dvikova. Banderilėmis užgauta patino puikybė. Ir buliaus, ir žmogaus šnervės virpa: abu trokšta nugalėti. Tuomet toreadoras mikliai sumosuoja raudona skraiste, lyg žaibišku teptuko judesiu brėždamas provokuojantį potėpį. Staiga jis ima mosuoti dar greičiau.

Bulius nepaprastai vikriai pašoka, ir viskas ima suktis ratu. Chaotiškai judančių kūnų vaizdas išskysta ir ima panėšėti į Pikaso „Gerniką“. Neįtikėtina! Toreadoras krenta ant smėlio, mėgindamas išvengti smūgio. Apibėgęs ratą, bulius vėl pasiruošia pulti ir pašoka, atidengdamas dvi tabaluojančias įspūdingas sėklides – vyriškumo dovaną, o gal naštą... Iš toreadoro burnos išsiveržia riksmas, jis susipina su niūriu buliaus riaumojimu. Pražiota burna darosi vis didesnė, kol galiausiai tampa šiurpia juoda skylė, grasinančia viską įsiurbti į mirtiną nebūtį.

Pašokusi Romana atsibudo. Ant kaktos jai žibėjo prakaito lašeliai. Šį sapną ji regi jau ne pirmą kartą. *Tai dėl jaudulio*, pagalvojo Romana, tiesdama maudžiančias rankas ir kojas. Tą košmarą ji sapnuoja prieš kiekvieną svarbią viešą paskaitą. Nepakeliamai šaižiai ėmė skambėti mobilusis telefonas. Sudejavusi moteris nervingai spustelėjo lygų ekraną, norėdama nutildyti tą kankinantį garsą.

14 valandų 30 minučių. Tokiais atvejais laikas skrieja negaiestingai. Negalima gaišti. Romana šoko iš lovos ir energingai pasitrynė veidą, kad neatrodytų apsimiegojusi. Ilgas rudas garbanas paskubomis susukusi į laisvą kuodelį, įsmeigė į jį pirmą po ranka pasitaikiusį pieštuką. Nusimetusi neglžė, įlipo į dušo kabiną. Dušo galvutė galėjo kiek tinkama gėrėtis per trisdešimt perkopusios nuogos moters gražaus, sportiško kūno linkiais, ir, jei būtų turėjusi žmogišką pavidalą, jos chromuotas paviršius, ko gero, būtų nuraudęs.

Po kiek laiko Romana įsisupo į didžiulį rankšluostį ir, kumščiu patrynusi garais apsitraukusį veidrodį, nuvalė apskritą plotelį.

Džiaugiuosi, galėdama šiandien su jumis pasikalbėti man brangia ir visiems mums aktualia tema – apie pautizmą mūsų kasdieniame gyvenime!

Pautizmas... Šiuo žodžiu ji nusprendė pavadinti daugiau ar mažiau kenksmingą elgesį, su kuriuo beveik visiems kasdien tenka susidurti darbe, namie ar kur nors kitur: automobilio vairuotojas ar klientas be priežasties ant jūsų išlieja susierzinimą, viršininkas viešai jus kritikuoja, sutuoktiniui trūksta elementariausio takto... Pautizmo pavyzdžių gali būti pačių įvairiausių! Pautistiškai elgtis linkusiems žmonėms dažnai būdingos tokios stipriau ar silpniau pasireiškiančios savybės: išpūstas ego (ir nuo jo neatsiejamas egocentrizmas...), sustiprėjęs dominavimo instinktas ir pranašumo jausmas, prigimtinis polinkis į galios

žaidimus ar jėgos santykius. Kalbėdama apie pautizmą, Romana taip pat minėdavo pernelyg dažnai pasitaikančius nemalonius „smulkius pasikėsinimus į jautrumą“ (netaktišką elgesį, nemokėjimą klausytis, įvairias kiaulystes), apgailėtiną polinkį ūmiai ar nepagrįstai įniršti ir, deja, taip plačiai paplitusią atvirą veidmainystę. Dažnai pasitaiko pomėgis greitai teisti kitus ir kritikuoti „trimis *n*“ – neteisingai, nepagrįstai, netinkamai – arba nenumaldomas poreikis be reikalo kelti įtampą ir būti teisiam net prasilenkiant su sveiku protu... Žodžiu, pautizmas turi daug pavidalų.

Romana labai anksti atrado savo pašaukimą – visur, kur tik įmanoma, kovoti su pautizmu! Tam reikėjo siekti trijų dalykų: padėti žmonėms tinkamai reaguoti į pautistišką elgesį, nuo kurio jie gali nukentėti, didinti sąmoningumą – kiekvieną skatinti pamąstyti apie savo paties polinkį elgtis pautistiškai – ir galiausiai padėti žmonėms, norintiems pasikeisti, – išmokyti juos veiksmingai *nupautinti* savo elgesį: galima sakyti, tai visapusiškas elgsenos ir mąstymo atnaujinimas. Pagrindinė mintis? Išnaikinti aplinkiniams kenkiančius ir psichologinę atmosferą nuodijančius tokių žmonių trūkumus, ugdyti teisingesnę ir harmoningesnę gyvenseną.

Šiandien į paskaitą, kurią netrukus skaitys, Romana dėjo daug vilčių: ji troško skleisti žinią apie savo veiklą. Dalyvaus ir žiniasklaidos atstovų. Ši paskaita gali turėti didelę reikšmę jos įmonei *Pautostop*. Kad jaustųsi ramiau, Romana kartojo tekstą priešais veidrodį ir tuo pat metu dažėsi. Ji nemėgo ryškaus makiažo, todėl iš profesionalios vizažistės išmoko pabrėžti savo grožį taip, kad kosmetika pernelyg nekristų į akis... Pilkšvai žalią akių spalvą ji paveldėjo iš lietuviškų šaknų turinčio tėvo. O motina jai perdavė savo venecijietišką grakštumą. Skirtinųjų kultūrų susidūrimas visiems laikams paženklino Romanos asmenybę, suteikdamas jai dvilypumo. Ji galėjo būti aktyviai

bendraujanti ir santūri, atšiauri ir draugiška, švelni ir nepermaldaujama. Toli gražu ne kiekvienas įstengdavo išverti tokius prieštaravimus. Peteris Gardeneris neištvėrė: nepraėjus nė dvejiems metams, jų santuoka žlugo. Iš vedybinio gyvenimo pasilikusi tik vyro pavardę, Romana numojo ranka į meilės reikalus ir stačia galva nėrė į savo įmonės veiklą.

15 valandų. Rengdamasi Romana pasijuto išalkusi. Atidarė šaldytuvą – tuščia it Gobio dykumoje. Kad ir kaip to nemėgsta, teks pasitenkinti greituoju maistu iš užkandinės ant gatvės kampo... Tuščias pilvas išrankumu nepasizymi.

Suskambus telefonui, Romana viena ranka spaudė rankinuką, kita – rakino duris, tačiau šiaip ne taip – turbūt iš nugaros išaugusia trečia ranka – įstengė atsiliiepti:

– Tėti? Taip, ne, dabar negaliu kalbėti. Žinoma, būsiu laiku... Spauda jau ten? O tu visus pakvieteji? Puiku. Gerai, iki. Taip, aš irgi... Bučiuoju.

Tėvas. Jiedu tapo tokie artimi... Ir kas būtų pagalvojęs? Anksčiau pautizmo srityje jis neturėjo sau lygių... O dabar jis labai pasikeitęs ir talkina jai kaip niekas kitas, drauge dirbdamas jos įmonėje. Romana džiaugėsi, kad tėvas palaikys ją per paskaitą. Teisybė, pastaraisiais mėnesiais jai dažnai reikėjo jo pagalbos. Kai prieš pusantų metų išsiskyrė su vyru, tėvas vėl tapo atrama jos gyvenime. Žinant, kad jis salėje, jai bus lengviau įveikti jaudulį ir kalbėti prieš publiką. Nuo šios minties Romana su palengvėjimu atsiduso ir įžengė į užkandinę. Laimė, tokiu metu žmonių nedaug.

– Ne, dėkoju, kečupo nereikia. Ir prašyčiau vieną mineralinio vandens.

Paėmusi šiaudelį, Romana ant padėklo paguldė mineralinio vandens buteliuką, kad šis neapvirštų. Ji įsitaisė ramiame kampelyje, bet netrukus prie gretimo stalo sugužėjo būrelis paauglių. Ir kodėl gi jie švaistosi tokiais bjauriais ir riebiais it

jų kemšami mėšainiai žodžiais? Ypač merginos. Ankstyvasis pautizmas, tarė sau ir pralinksmėjusi, ir pasibaisėjusi Romana.

– Ne, bet eik tu na..., Dylanai, tikrai mane užpisi, kai šitaip su manim kalbi!

Tos merginos stengėsi tapti kuo pautistiškesnės: jos manė, kad prisitaikyti prie aplinkos gali tik akiai mėgdžiodamos vyrus ir būdamos „bobos su kiaušiais“. Kaip gaila. Akivaizdu – pautizmas vis labiau plinta, Romanos laukia daug darbo... Vis dėlto iš užkandinės ji išėjo paaugliams netarusi nė žodelio. Dabar ji neturi laiko vaidinti kojinaites mūvinčių pautisčių gelbėtojos.

Romana įsėdo į taksi.

– Prašyčiau į Politechnikų namus!

Vairuotojas ramiai linktelėjo. Pro šalį ėmė skrieti Paryžius, kupinas ženklų, bylojančių apie pautizmą. Svarbiausias jų – Eifelio bokštas: nė kiek nesidrovėdamas nekuklių žvilgsnių, jis stiebiasi aukštyn it koks falas. Ir viešpatauja mieste, išdidžiai varžydamasis su savo ne ką prastesniu kolega – Santarvės aikštės obelisku... Pagaliau po keleto eismo kliūčių bei apylankų taksi pasiekė kelionės tikslą ir sustojo gatvėje, aidint kitų automobilių signalams.

– Gražą pasilikite, – nusišypsojo Romana, ant žemės grakščiai statydama dailią kojytę.

Tėvas jau laukė jos prie durų. Salė buvo pilnut pilnutėlė. Moteris pajuto, kad širdis ėmė plakti sparčiau. Jos paskaitai viskas jau buvo paruošta. Laukė į stovą įstatytas mikrofonas, sakytum pasirengęs gerte gerti jos žodžius. Gerti. Ši mintis šmestelėjo Romanos galvoje, pajutus, kad nuo jaudulio džiūsta gerklė. Kaip visada, ji baiminosi, kad tik neužkimtų. *Kramtyk vandenį, prisiminė ji įtampos mažinimo metodą, tinkantį tuomet, kai tenka sakyti daug nervų kainuojančią kalbą. Ne žmonės žiūri į tave, o tu į juos žiūri... Tavo jaudulys matomas kur kas mažiau,*

nei tau atrodo... Romana raminosi, be perstojo sau kartodama šiuos patarimus. Giliai įkvėpė, akinamai nusišypsojo – galima pradėti.

Vos jai prasižiojus, mikrofonas ėmė siaubingai žviogti – išdavikas. Pirmoje eilėje sėdintis vyras susiraukęs prunkštelėjo: „Ak, moterys ir technika!..“ Sau jis turbūt atrodė labai šmaikštus, nes plačiai nusišypsojo Romanai ir supratingai mirktelėjo it koks sąmokslininkas. Romana tam vyriškiui tylomis padėjo: jis tik patvirtino, kokia svarbi ir kokio plataus užmojo jos misija... Mintyse ji pasiraitojo rankoves.